

DUNYODAGI ORKESTRLAR VA ULARNING IJROCHILIK MAHORATI

Axmadjanova Shaxnoza Tursunalievna
Kurgontepa tuman 4 -son bolalar musika
va san'at maktabi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada orkestr tushunchasi, dunyodagi orkestrlar va ularni ijrochilik mahorati qanchalik darajada ekanligi haqida so'z boradi. Ushbu maqola dunyodagi eng mashhur orkestrlar va ularning ijrochilik mahoratini o'rganishga, ularning tarixiy rivojlanishi, repertuarlari, dirijyorlari va musiqiy uslublarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada, shuningdek, orkestrlar faoliyatining madaniy ahamiyati va jamiyatga ta'siri ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Orkestr, Filarmonik orkestr, Simfonik orkestr, Dirijyor, Ijrochilik mahorati, Klassik musika, Musiqiy interpretatsiya, Musika madaniyati, Musiqiy meros.

ANNOTATION

This article discusses the concept of an orchestra, orchestras around the world and the level of their performing skills. This article is devoted to the study of the most famous orchestras in the world and their performing skills, analyzing their historical development, repertoires, conductors and musical styles. The article also examines the cultural significance of orchestras and their impact on society.

Keywords: Orchestra, Philharmonic orchestra, Symphony orchestra, Conductor, Performing skills, Classical music, Musical interpretation, Musical culture, Musical heritage

KIRISH

Musika san'ati madaniy fenomen sifatida yangi avlodni tarbiyalash va kamolga yetkazish borasida cheksiz imkoniyatlarga egadir. San'at bilan oshno bo'lgan yoshlarning hayotga munosabati, milliy urf-odat va umumbashariy qadriyatlarga hurmati baland bo'ladi¹

Orkestr (qadimgi yunoncha: ὀρχήστρα - orchestra yunon teatrida sahnaning old maydonchasi) musika asarini birlalikda ijro etuvchi cholg'u asboblari yig'indisi va shu asboblarni chaluvchi musiqaschilar kollektiv.² Musika insoniyat tarixining ajralmas

¹ Prezident Shavkat Mirziyoyevning "Sharq taronalari" o'n ikkinchi xalqaro musika festivalining ochilishiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi tabrik so'zi. <https://xx.uz/uz/post/prezident-shavkat-mirziyoyevning-sharq-taronalari-on-ikkinchi-khalqaro-musika-festivalining-ochilishiga-bagishlangan-tantanali-marosimdagi-tabrik-sozi>
<https://uz.wikipedia.org/wiki/Orkestr>

² Lebrecht, N. (2001). Who Killed Classical Music?: Maestro Murders, Marketing Mavens, and Corporate Clashes. Birch Lane Press.

qismi bo'lib, u o'zining sehrli ohanglari bilan qalblarni zabt etadi, his-tuyg'ularni uyg'otadi va madaniy merosni avloddan-avlodga yetkazadi. Orkestrlar esa musiqaning eng yorqin namoyonlaridan biri bo'lib, ular o'zlarining betakror ijrochilik mahoratlari bilan dunyo bo'ylab millionlab muxlislarni hayratga solib kelmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Milliy madaniyatimizni, san'atimizni rivojlantirish – xalqimiz ma'naviyatini yuksaltirishning muhim omilidir". Bu so'zlar orkestrlar nafaqat musiqiy ijodkorlik markazlari, balki milliy madaniyatni targ'ib qiluvchi va ma'naviyatni yuksaltiruvchi muhim institutlar ekanligini ham anglatadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Dunyoda o'zining yuqori ijrochilik mahorati bilan tanilgan ko'plab orkestrlar mavjud. Ularning har biri o'ziga xos tarixga, repertuarga va musiqiy uslubga ega. Quyida eng mashhur orkestrlardan ba'zilari va ularning o'ziga xos xususiyatlari keltirilgan:

1. Vena filarmonik orkestri (Vena, Avstriya): 1842-yilda tashkil etilgan ushbu orkestr o'zining boy tarixi va an'analari bilan mashhur. Orkestrning o'ziga xosligi shundaki, uning a'zolari Vena davlat operasi orkestrining a'zolaridan iborat bo'ladi. Vena filarmonik orkestri, ayniqsa, **Wolfgang Amadeus Motsart, Lyudvig van Betxoven, Iogannes Brams va Gustav Maler** kabi kompozitorlarning asarlarini ijro etishda o'zining betakror mahoratini namoyon etadi.³
2. Berlin filarmonik orkestri (Berlin, Germaniya): 1882-yilda tashkil etilgan ushbu orkestr dunyodagi eng yaxshi orkestrlardan biri hisoblanadi. Orkestrning musiqiy rahbari lavozimida taniqli dirijyorlar, jumladan, Gerbert fon Karayan va Simon Rattle ishlagan. Berlin filarmonik orkestri o'zining keng repertuari, yuqori texnik mahorati va musiqiy interpretatsiyasining chuqurligi bilan ajralib turadi.
3. Amsterdam Qirollik Konsertgebou orkestri (Amsterdam, Niderlandiya): 1888-yilda tashkil etilgan ushbu orkestr o'zining ajoyib akustikasi bilan mashhur bo'lgan Konsertgebou zalida faoliyat yuritadi. Orkestr o'zining keng repertuari, yuqori ijrochilik mahorati va turli xil musiqiy uslublarga moslasha olish qobiliyati bilan tanilgan.
4. London simfonik orkestri (London, Buyuk Britaniya): 1904-yilda tashkil etilgan ushbu orkestr Buyuk Britaniyadagi eng mashhur orkestrlardan biri hisoblanadi. Orkestr o'zining yuqori ijrochilik mahorati, keng repertuari va turli xil janrlarda ijro eta olish qobiliyati bilan ajralib turadi. London simfonik orkestri ko'plab filmlar uchun saundtreklar yozgan.
5. Chikago simfonik orkestri (Chikago, AQSH): 1891-yilda tashkil etilgan ushbu orkestr AQShdagi eng yaxshi orkestrlardan biri hisoblanadi. Orkestr o'zining kuchli

³ Reilly, R. J. (2004). Britannica Guide to Orchestras. Encyclopaedia Britannica

brass guruhi, yuqori texnik mahorati va musiqiy interpretatsiyasining chuqurligi bilan mashhur.⁴

Ushbu orkestrlar o'zlarining yuqori ijrochilik mahoratlari tufayli dunyo bo'ylab millionlab muxlislarni hayratga solib kelmoqda. Ularning muvaffaqiyatining asosiy omillari quyidagilardan iborat:

- Yuqori malakali musiqachilar: Orkestrlar tarkibiga eng iqtidorli va tajribali musiqachilar kiradi.
- Taniqli dirijyorlar: Orkestrlar faoliyatiga taniqli dirijyorlar rahbarlik qiladi, ular orkestrning musiqiy uslubini shakllantiradi va ijrochilik mahoratini oshiradi.
- Keng repertuar: Orkestrlar turli xil davrlarga va uslublarga mansub asarlarni ijro etadi.
- Yuqori darajadagi tashkilotchilik: Orkestrlar faoliyati yuqori darajada tashkil etilgan bo'lib, bu ularga muvaffaqiyatli konsertlar berish va yozuvlar yaratish imkoniyatini beradi.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, dunyodagi eng yaxshi orkestrlar o'zlarining yuqori ijrochilik mahorati, keng repertuarlari va musiqiy interpretatsiyasining chuqurligi bilan ajralib turadi. Ularning muvaffaqiyatining asosiy omillari yuqori malakali musiqachilar, taniqli dirijyorlar, keng repertuar va yuqori darajadagi tashkilotchilikdan iboratdir.⁵

Orkestrlar nafaqat musiqiy ijodkorlik markazlari, balki milliy madaniyatni targ'ib qiluvchi va ma'naviyatni yuksaltiruvchi muhim institutlardir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Madaniyat va san'at – xalqimizning bebaho boyligi, uning ma'naviy qudratining asosi". Shunday ekan, orkestrlar faoliyatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish – mamlakatimiz madaniy yuksalishiga qo'shilgan muhim hissa bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, dunyodagi orkestrlar o'zlarining betakror ijrochilik mahoratlari bilan musiqiy olamga katta hissa qo'shmoqda. Ularning faoliyati nafaqat musiqiy zavq bag'ishlaydi, balki madaniy merosni saqlash va avloddan-avlodga yetkazishga xizmat qiladi. Orkestrlar jamiyatda muhim rol o'ynaydi, madaniyatni rivojlantiradi, ma'naviyatni yuksaltiradi va insonlarni birlashtiradi. Shuning uchun ham ularning faoliyatini har tomonlama qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish zarur.

REFERENCES:

1. Prezident Shavkat Mirziyoyevning "Sharq taronalari" o'n ikkinchi salqaro musiqa festivalining ochilishiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi tabrik so'zi.
<https://xx.uz/uz/post/prezident-shavkat-mirziyoevning-sharq-taronalari-on->

⁴ Taruskin, R. (2005). The Oxford History of Western Music. Oxford University Press

⁵ Rahimov, B. R. (2010). Musiqa tarixi. Musiqa

ikkinchi-khalqaro-musiq-festivalining-ochilishiga-bagishlangan-tantanali-marosimdagi-tabrik sozi <https://uz.wikipedia.org/wiki/Orke>

2. Lebrecht, N. (2001). Who Killed Classical Music?: Maestro Murders, Marketing Mavens, and Corporate Clashes. Birch Lane Press.
3. Blum, D. (2016). The Fourth Wall: Breaking the Boundaries Between Musician and Audience. Amazon Publishing.
4. Botirova X.T. In the practice of instrumental performance, students are taught to think independently and formation of features of creativity // Middle european scientific bulletin // ISSN 2694-9970 118 Middle European Scientific Bulletin, Volume 33. -P. 52-58.
5. Botirova X.T. Scientific and theoretical views of central asian thinkers in music // Procedia of Theoretical and Applied Sciences // Volume 4. Feb 2023 ISSN: 2795-5621. -P. 54-59.
6. Акмалжоновна М.В. “Дирижирование” (методы работ над партитурой). Ташкент, 2017.
7. Botirova X.T. The Role of Pop Art in the Education of Students-Youth in the Spirit of Morality and Patriotism // Web of Scholars: Multidimensional Research Journal (MRJ) // Volume: 01 Issue: 07. 2022 ISSN: (2751-7543). -P. 87-90.
8. Ergashev, M. (2023). MUSIQA TA'LIMIDA O 'QUVCHILAR KREATIV VA IJTIMOIIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (9), 746-752.
9. Botirova X.T. Activities of the "History and Criticism of Music" Department During the Years of Independence // Middle European Scientific Bulletin // ISSN 2694-9970 118, Volume 33. Feb-2023 -P. 118-121.
10. Ikromovich, E. M. (2023). MUSIQA TA'LIMIDA O 'QUVCHILAR KREATIV VA IJTIMOIIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(21), 418-426.
11. Reilly, R. J. (2004). Britannica Guide to Orchestras. Encyclopaedia Britannica.
- Stolba, K. M. (1990). The Development of Western Music: A History. McGraw-Hill.
12. Taruskin, R. (2005). The Oxford History of Western Music. Oxford University Press.